

**PENDEKATAN ANTROPOLOGI PUISI HENING KARYA PENYAIR
INDONESIA SEBAGAI ALTERNATIF BAHAN AJAR PESERTA DIDIK
BERMUATAN PENGUATAN PROFIL PELAJAR PANCASILA**

ABSTRAK

Penelitian ini bertujuan untuk mencari aspek antropologi berorientasi nilai kebudayaan dan nilai kehidupan dalam puisi “Hening” karya penyair Indonesia, dengan menganalisis dan memanfaatkan hasil analisis tersebut menjadi salah satu alternatif penyusunan bahan ajar peserta didik fase E. Metode yang digunakan pada penelitian ini adalah metode penelitian kualitatif deskriptif. Penelitian kualitatif deskriptif merupakan penelitian yang mengemukakan penafsiran dalam bentuk deskriptif. Sumber data dalam analisis ini yaitu puisi “Hening” karya penyair Indonesia. Adapun hasil analisis puisi berkaitan nilai kebudayaan dan nilai kehidupan sebagai berikut, hasil analisis pada nilai kebudayaan terdapat 12 puisi yang mengandung nilai kebudayaan. Diantaranya terdapat 7 data yang menggambarkan nilai religius berupa keagamaan, 6 data yang menggambarkan nilai religius berupa spiritual, 5 data yang menggambarkan nilai religius berupa kepercayaan, dan 1 data yang menggambarkan estetika berupa ekspresi budaya. Dan hasil analisis pada nilai kehidupan terdapat 11 puisi yang mengandung nilai kehidupan. Diantaranya terdapat 4 data yang menggambarkan nilai sosial berupa moral, 2 data yang menggambarkan nilai sosial berupa etika, dan 1 data yang menggambarkan nilai sosial berupa hubungan antar manusia. Berikutnya terdapat 3 data yang menggambarkan nilai karakter berupa inspiratif, 1 data yang menggambarkan nilai karakter berupa nasionalisme, dan 2 data yang menggambarkan nilai karakter berupa kerja keras, dan 1 data yang menggambarkan nilai karakter berupa kreatif. Kemudian, hasil analisis tersebut dapat dijadikan sebagai acuan alternatif bahan ajar dalam pembelajaran Bahasa Indonesia fase F.

Kata Kunci: Analisis, antropologi, nilai kehidupan, nilai kebudayaan, puisi, bahan ajar.

**ANTHROPOLOGICAL APPROACH TO SILENT POETRY BY INDONESIA
POETS AS AN ALTERNATIVE TEACHING MATERIAL FOR STUDENT
WITH THE STRENGTHENING OF THE PANCASILA STUDENT PROFILE**

ABSTRACT

This research aims to find anthropological aspects oriented towards cultural values and the value of life in the poem “Hening” by Indonesian poets, by analyzing and utilizing the results of the analysis as an alternative to the preparation of teaching materials for phase E students. The method used in this research is descriptive qualitative research method. Descriptive qualitative research is research that puts forward interpretations in descriptive form. The data source in this analysis is the poem Hening by Indonesian poets. The results of the analysis of poetry related to cultural values and the value of life are as follows, the results of the analysis on cultural values there are 12 poems that contain cultural values. Among them, there are 7 data describing religious values in the form of religion, 6 data describing religious values in the form of spirituality, 5 data describing religious values in the form of belief, and 1 data describing aesthetics in the form of cultural expression. And the results of the analysis on the value of life there are 11 poems that contain the value of life. Among them, there are 4 data describing social values in the form of morals, 2 data describing social values in the form of ethics, and 1 data describing social values in the form of human relations. Next, there are 3 data describing character values in the form of inspiration, 1 data describing character values in the form of nationalism, and 2 data describing character values in the form of hard work. Then, the results of the analysis can be used as a reference for alternative teaching materials in Indonesian language learning phase F.

Keywords: *Analysis, anthropology, life values, cultural values, poetry, teaching materials.*

**PENDEKATAN ANTROPOLOGI PUISI HENING KARYA PAIWAN
INDONESIA JADI ALTERNATIF BAHAN PANGAJARAN MURID NU
KANDUNGAN KU MUNGKAS PROFIL MURID PANCASILA**

RINGKESAN

Ieu panalungtikan miboga tujuan pikeun maluruh aspék antropologis anu berorientasi kana ajén-inajén budaya jeung ajén-inajén kahirupan dina sajak “Hening” karya panyajak Indonésia, ku cara nganalisis jeung ngamangpaatkeun hasil analisis ieu minangka alternatif pikeun nyiapkeun bahan ajar siswa fase E Méthode anu digunakeun dina ieu panalungtikan nyaéta méthode déskriptif kualitatif. Panalungtikan kualitatif déskriptif nya éta panalungtikan anu ngébréhkeun interprétasi dina wangun déskriptif. Sumber data dina ieu analisis nya éta sajak Hening karya pujangga Indonésia. Hasil analisis puisi anu patali jeung ajén-inajén budaya jeung ajén-inajén kahirupan saperti ieu di handap. Di antarana aya 7 data anu ngadéskripsikeun ajén-inajén kaagamaan dina wangun kaagamaan, 6 data anu ngagambarkeun ajén-inajén kaagamaan dina wangun spiritualitas, 5 data anu ngagambarkeun ajén-inajén kaagamaan dina wangun kayakinan, jeung 1 data anu ngagambarkeun ajén-inajén agama dina wangun kayakinan anu ngagambarkeun éstétika dina wangun éksprési budaya. Jeung hasil analisis ajén hirup kapanggih 11 sajak anu ngandung ajén kahirupan. Di antarana aya 4 data anu ngadéskripsikeun ajén-inajén sosial dina wangun moral, 2 data anu ngagambarkeun ajén-inajén sosial dina wangun étika, jeung 1 data anu ngagambarkeun ajén-inajén sosial dina wangun hubungan antar jalma. Satuluyna aya 3 data anu ngagambarkeun ajén-inajén karakter dina wangun ilham, 1 data anu ngagambarkeun ajén-inajén karakter dina wangun nasionalisme, 2 data anu ngagambarkeun ajén-inajén karakter dina wangun kerja keras, jeung 1 data anu ngagambarkeun ajén-inajén karakter dina wangun kerja keras. anu ngagambarkeun ajén-inajén karakter dina wangun kréativitas. Saterusna, hasil analisis ieu bisa dijadikeun alternatif référénsi bahan ajar dina pangajaran basa Indonésia tahap F.

Kecap Konci: *Analisis, antropologi, nilai kehidupan, nilai kebudayaan, puisi, bahan ajar.*